

PRESUDA PRVOSTUPANJSKOG SUDA (četvrto vijeće)

9. srpnja 2003. (*)

„Tržišno natjecanje – Zabranjeni sporazum – Lizin – Smjernice o metodi za utvrđivanje iznosa novčanih kazni – Prihod – Olakotne okolnosti – Suradnja tijekom administrativnog postupka”

U predmetu T-230/00,

Daesang Corp., sa sjedištem u Seulu (Južna Koreja),

Sewon Europe GmbH, sa sjedištem u Eschbornu (Njemačka), koji zastupaju J.-F. Bellis i S. Reinart, odvjetnici, i A. Kmiecik, *solicitor*, s izabranom adresom za dostavu u Luxembourg,

tužitelji,

protiv

Komisije Europskih zajednica, koju zastupaju W. Wils i R. Lyal, u svojstvu agenata, uz asistenciju J. Flynna, *barrister*, s izabranom adresom za dostavu u Luxembourg,

tuženika,

povodom zahtjeva za smanjenje novčane kazne koja je izrečena tužiteljima Odlukom Komisije 2001/418/EZ od 7. lipnja 2000. o postupku primjene članka 81. Ugovora o EZ-u i članka 53. Sporazuma o EGP-u (predmet COMP/36.545/F3 – Aminokiseline) (SL 2001, L 152, str. 24.),

PRVOSTUPANJSKI SUD EUROPSKIH ZAJEDNICA (četvrto vijeće),

u sastavu: M. Vilaras, predsjednik, V. Tiili i P. Mengozzi, suci,

tajnik: D. Christensen, administratorica,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprave održane 25. travnja 2002.,

donosi sljedeću

Presudu

Činjenice iz kojih proizlazi spor

- 1 Tužitelji, društvo Daesang Corp. (u daljnjem tekstu: Daesang) i njegovo europsko društvo kći Sewon Europe GmbH (u daljnjem tekstu: Sewon Europe) posluju u sektoru proizvodnje hrane za životinje i proizvodnje aminokiselina. Daesang je korejsko društvo, osnovano krajem 1997. spajanjem poduzeća Miwon Corp. Ltd i poduzeća Daesang Industrial Ltd, koje se prije zvalo Sewon Corp. Ltd (u daljnjem tekstu: Sewon Corp.). Društvo Daesang je u prvoj polovini 1998. prodalo svoje poslovanje na svjetskom tržištu lizina drugom poduzeću.
- 2 Lizin je glavna aminokiselina koja se u hrani za životinje koristi u nutritivne svrhe. Sintetički lizin koristi se kao dodatak u hrani za životinje, npr. žitaricama koje ne sadrže dovoljno prirodnog lizina, da nutricionisti mogu složiti obroke na osnovi bjelanjčevina koji odgovaraju prehranbenim potrebama životinja. Hrana za životinje s dodatkom sintetičkog lizina može poslužiti kao zamjena za hranu za životinje koja prirodno sadrži dovoljnu količinu lizina, kao što je soja.
- 3 Godine 1995. slijedom tajne istrage koju je proveo Federal Bureau of Investigation (Savezni istražni ured) obavljene su pretrage u Sjedinjenim Državama u prostorima nekoliko društava koja posluju na tržištu lizina. U kolovozu i listopadu 1996. američka tijela optužila su društva Daniels Midland Co. (u daljnjem tekstu: ADM Company), Kyowa Hakko Kogyo Co. Ltd (u daljnjem tekstu: Kyowa Hakko Kogyo), Sewon Corp., Cheil Jedang Corp. (u daljnjem tekstu: Cheil) i Ajinomoto Co. Inc. zbog sklapanja zabranjenog sporazuma radi utvrđenja cijena lizina i raspodjele obujma prodaje tog proizvoda između lipnja 1992. i lipnja 1995. Nakon sklapanja sporazuma s američkim ministarstvom pravosuđa, sud zadužen za taj predmet izrekao je novčane kazne tim poduzećima i to društvima Kyowa Hakko Kogyo i Ajinomoto Co. Inc. u iznosu od 10 milijuna USD, društvu ADM Company 70 milijuna USD i društvu Cheil 1,25 milijuna USD. Novčana kazna izrečena društvu bila je po njegovim riječima 328 000 USD. Osim toga su tri rukovoditelja društva ADM bila osuđena na zatvorske kazne i izrečene su im novčane kazne za njihovo sudjelovanje u zabranjenom sporazumu.
- 4 Društvo Ajinomoto Co. Inc. je u srpnju 1996. na temelju Obavijesti Komisije 96/C 207/04 o neizricanju ili smanjenju novčanih kazni u slučajevima kartela (SL 1996 C 207, str. 4., u daljnjem tekstu: Obavijest o suradnji) ponudilo Komisiji suradnju kako bi se dokazalo postojanje zabranjenog sporazuma na tržištu lizina i njegovih učinaka u Europskom gospodarskom prostoru (EGP).
- 5 Komisija je 11. i 12. lipnja 1997. na temelju članka 14. stavka 3. Uredbe Vijeća br. 17 od 6. veljače 1962., Prve uredbe o provedbi članaka [81] i [82] Ugovora (SL 1962 13, str. 204.) provela istrage u europskim poslovnim prostorima društava ADM Company i Kyowa Hakko Europe GmbH (u daljnjem tekstu: Kwoya Europe). Nakon tih istraga su društva Kyowa Hakko Kogyo i Kyowa Europe izrazila želju za suradnjom s Komisijom te su joj dostavila određene informacije u vezi s, posebice, kronologijom sastanaka koji su se odvijali između proizvođača lizina.
- 6 Komisija je 28. srpnja 1997. poslala zahtjeve za pružanje informacija na temelju članka 11. Uredbe br. 17 društvu ADM Company i njegovom europskom društvu kćeri Archer Daniels Midland Ingredients Ltd (u daljnjem tekstu: ADM Ingredients), društvima Sewon Corp. i Sewon Europe (u daljnjem tekstu zajedno: Sewon) i društvu Cheil u pogledu njihovog postupanja na tržištu aminokiselina i određenih sastanaka u

okviru zabranjenog sporazuma koji su navedeni u tim zahtjevima. U odgovoru na taj zahtjev za pružanje informacija društvo Sewon navelo je da je spremno surađivati s Komisijom. Dostavilo je zapisnike sa sastanaka proizvođača lizina i informacije o sastancima, koji u zahtjevu Komisije nisu bili navedeni. Naknadno je dostavilo još dodatne informacije.

- 7 Komisija je 30. listopada 1998. na temelju informacija koje je primila poslala obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku tužiteljima i drugim dotičnim društvima, odnosno društvima ADM Company i ADM Ingredients (u daljnjem tekstu zajedno: ADM), društvu Ajinomoto Co. Inc. i njegovom europskom društvu kćeri Eurolysine SA (u daljnjem tekstu zajedno: Ajinomoto), društvu Kyowa Hakko Kogyo i njegovom europskom društvu kćeri Kyowa Hakko Europe (u daljnjem tekstu zajedno: Kyowa), a društvu Cheil obavijest o povredi članka 81. stavka 1. UEZ-a i članka 53. stavka 1. Sporazuma o EGP-u (u daljnjem tekstu: Sporazum EGP). U svojoj obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku Komisija je prigovorila dotičnim poduzećima da su od rujna 1990. (Ajinomoto, Kyowa i Sewon), od ožujka 1991. (Cheil) i od lipnja 1992. (ADM) određivala cijene lizina u EGP-u i količinske prodajne kvote za to tržište te da su o svojim obujmima prodaje razmjenjivala informacije.
- 8 Nakon saslušanja dotičnih poduzeća 17. kolovoza 1999., Komisija im je 1. ožujka 1999. poslala obavijest o dodatno utvrđenim činjenicama koja se odnosila na trajanje zabranjenog sporazuma, na koju su tužitelji odgovorili 8. listopada 1999.
- 9 Po završetku ovog administrativnog postupka Komisija je donijela Odluku 2001/418/EZ od 7. lipnja 2000. o postupku primjene članka 81. Ugovora o EZ-u i članka 53. Sporazuma o EGP-u (predmet COMP/36.545/F3 — Aminokiseline) (SL 2001 L 152, str. 24., u daljnjem tekstu: Odluka). O Odluci su obaviješteni društvo Daesang 19. lipnja 2000., odnosno društvo Sewon Europe 28. lipnja 2000.
- 10 Odluka sadrži sljedeće odredbe:

„Prvi članak

Društvo [ADM Company] i njegovo europsko društvo kći [ADM Ingredients], društvo Ajinomoto Company Incorporated i njegovo europsko društvo kći Eurolysine SA, društvo Kyowa Hakko Kogyo Company Limited i njegovo europsko društvo kći Kyowa Hakko Europe GmbH, društvo [Daesang] i njegovo europsko društvo kći [Sewon Europe] te društvo [Cheil] povrijedila su članak 81. stavak 1. Ugovora o EZ-u i članak 53. stavak 1. Sporazuma o EGP-u sudjelovanjem u sporazumima o cijenama, obujmima prodaje i razmjeni pojedinačnih informacija o obujmima prodaje sintetičkog lizina, koji su obuhvaćali čitavo područje EGP-a. Trajanje povrede bilo je kako slijedi:

(a) za društva [ADM Company] i [ADM Ingredients] od 23. lipnja 1992. do 27. lipnja 1995.;

(b) za društva Ajinomoto Company, Incorporated i Eurolysine SA najmanje od srpnja 1990. do 27. lipnja 1995.;

(c) za društva Kyowa Hakko Kogyo Company Limited i Kyowa Hakko Europe GmbH najmanje od srpnja 1990. do 27. lipnja 1995.;

(d) za društva [Daesang] i [Sewon Europe] najmanje od srpnja 1990. do 27. lipnja 1995.;

(e) za društvo [Cheil] od 27. kolovoza 1992. do 27. lipnja 1995.

Članak 2.

Sljedeće novčane kazne izriču se društvima iz članka 1. zbog povreda navedenih u istom članku:

(a) društvima [ADM Company] i [ADM Ingredients], solidarno odgovornima, novčana kazna od: 47 300 000 eura;

(b) društvima Ajinomoto Company, Incorporated i Eurolysine SA, solidarno odgovornima, novčana kazna od: 28 300 000 eura;

(c) društvima Kyowa Hakko Kogyo Company Limited i Kyowa Hakko Europe GmbH, solidarno odgovornima, novčana kazna od: 13 200 000 eura;

(d) društvima [Daesang] i [Sewon Europe], solidarno odgovornima, novčana kazna od: 8 900 000 eura;

(e) društvu [Cheil], novčana kazna od: 12 200 000 eura.

[...]” [neslužbeni prijevod]

- 11 Za izračun iznosa novčanih kazni Komisija je u Odluci uzela u obzir metodu navedenu u Smjernicama o metodi za utvrđivanje novčanih kazni koje se propisuju u skladu s člankom 15. stavkom 2. Uredbe br. 17 i člankom 65. stavkom 5. Ugovora o EZUČ-u (SL 1998 C 9, str. 3., u daljnjem tekstu: Smjernice) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 8., svezak 4., str. 6.) kao i Obavijest o suradnji.
- 12 Kao prvo, osnovni iznos novčane kazne određen na temelju težine i trajanja povrede utvrđen je u pogledu tužitelja na 21 milijun eura. Društvu Ajinomoto utvrđen je osnovni iznos novčane kazne od 42 milijuna eura, društvu ADM 39 milijuna eura, društvu Kyowa 21 milijun eura i društvu Cheil 19,5 milijuna eura (uvodna izjava 314. Odluke).
- 13 Pri određivanju početnog iznosa novčanih kazni, utvrđenog na temelju težine povrede, Komisija je najprije smatrala da su dotična poduzeća počinila vrlo tešku povredu uzimajući u obzir njezinu prirodu, njezin stvaran učinak na tržište lizina u EGP-u i veličinu relevantnog tržišta u zemljopisnom smislu. Nakon što je temeljem ukupnog prihoda koji je svako poduzeće ostvarilo u posljednjoj godini povrede primijetila postojanje velike razlike u veličini između poduzeća koja su počinila povredu, Komisija je primijenila različit tretman. Slijedom toga je za društva ADM i Ajinomoto utvrdila početni iznos novčane kazne od 30 milijuna eura, a za društva Kyowa, Cheil i tužitelje od 15 milijuna eura (uvodna izjava 305. Odluke).

- 14 Kako bi uzela u obzir trajanje pojedinačne povrede koju je počinilo svako poduzeće i kako bi odredila osnovne iznose njihovih novčanih kazni Komisija je tako određen početni iznos povećala za 10 % po godini, odnosno 30 % za društva ADM i Cheil i 40 % za društva Ajinomoto, Kyowa i tužitelje (uvodna izjava 313. Odluke).
- 15 Kao drugo, Komisija je zbog otegotnih okolnosti povećala osnovni iznos novčanih kazni izrečenih društvima ADM i Ajinomoto za 50 %, odnosno 19,5 milijuna eura za ADM i 21 milijun eura za Ajinomoto, jer su ta poduzeća imala vodeću ulogu u počinjenju povrede (uvodna izjava 356. Odluke).
- 16 Kao treće, zbog olakotnih okolnosti Komisija je smanjila za 20 % povećanje novčane kazne za tužitelje na temelju trajanja povrede, jer je društvo Sewon imalo pasivnu ulogu u zabranjenom sporazumu od početka 1995. (uvodna izjava 365. Odluke). Komisija je također smanjila za 10 % osnovne iznose novčanih kazni za svako dotično poduzeće, jer su sva prestala s povredom već od prvih intervencija javnog tijela (uvodna izjava 384. Odluke).
- 17 Kao četvrto, Komisija je „značajno smanjila” [neslužbeni prijevod] iznose novčanih kazni u smislu odjeljka D Obavijesti o suradnji. Novčane kazne za društvo Ajinomoto i tužitelje bile su smanjene za 50 % iznosa novčane kazne, koji bi trebali platiti da nisu surađivali s Komisijom, kazne za društva Kyowa i Cheil su bile smanjene za 30 % i konačno, novčana kazna za društvo ADM smanjena je za 10 % (uvodne izjave 431., 432. i 435. Odluke).

Postupak i zahtjevi stranaka

- 18 Zahtjevom podnesenim tajništvu Prvostupanjskog suda 30. kolovoza 2000. tužitelji su podnijeli ovu tužbu.
- 19 Na temelju izvještaja suca izvjestitelja, Prvostupanjski sud (četvrto vijeće) odlučio je otvoriti usmeni dio postupka i u okviru mjera upravljanja postupkom zahtijevao je od Komisije da dostavi pisane odgovore na različita pitanja. Komisija je tom zahtjevu udovoljila u roku.
- 20 Na raspravi od 25. travnja 2002. saslušana su izlaganja stranaka i njihovi odgovori na usmena pitanja Prvostupanjskog suda.
- 21 Tužitelji od Prvostupanjskog suda zahtijevaju da:
- smanji iznos novčane kazne koja im je izrečena i
 - naloži Komisiji snošenje troškova.
- 22 Komisija od Prvostupanjskog suda zahtijeva da:
- odbije tužbu kao neosnovanu i
 - tužiteljima solidarno naloži plaćanje troškova.

- 23 Tužba je podijeljena na četiri glavne točke. Kao prvo, tužitelji prigovaraju Komisiji da je iznos novčane kazne izračunala na temelju kriterija utvrđenih u Smjernicama. Kao drugo, tužitelji prigovaraju Komisiji da u procjeni težine povrede nije uzela u obzir relevantni prihod. Kao treće, tužitelji tvrde da Komisija nije uzela u obzir određene olakotne okolnosti. Kao četvrto, tužitelji prigovaraju da je Komisija pogrešno ocijenila njihovu suradnju tijekom administrativnog postupka.
- 24 Tijekom rasprave, tužitelji su povukli svoj prigovor u vezi s retroaktivnom primjenom Smjernica, kako je navedeno u točki II. B tužbe, što je Prvostupanjski sud zapisao u zapisnik s rasprave.

Prihod koji je uzet u obzir u ocjeni težine povrede

Argumenti stranaka

- 25 Tužitelji tvrde da je pri određivanju početnog iznosa novčane kazne, kako bi uzela u obzir težinu povrede, Komisija povrijedila načelo proporcionalnosti i načelo jednakog postupanja.
- Povreda načela proporcionalnosti
- 26 Tužitelji prigovaraju Komisiji da je pri donošenju odluke o početnom iznosu novčane kazne, utvrđene u odnosu na težinu povrede, uzela u obzir globalni prihod društva Sewon, a ne njegov prihod od prodaje lizina u EGP-u. Neuvažavanje te potonje cifre predstavlja povredu načela proporcionalnosti, jer početni iznos novčane kazne predstavlja u ovom slučaju 100 % ukupne prodaje lizina koju je društvo Sewon ostvarilo 1995. u EGP-u.
- 27 Prema mišljenju tužitelja, Komisija je pogriješila kad je zauzela stav da prihod od prodaje proizvoda koji je predmet povrede na relevantnom zemljopisnom tržištu nije relevantan faktor za izračun osnovnog iznosa novčane kazne (uvodna izjava 318. Odluke). Time je povrijedila načelo proporcionalnosti, sadržano u članku 5. UEZ-a, koje zahtijeva da mjere ne smiju prelaziti ono što je nužno za postizanje željenog cilja.
- 28 Prema mišljenju tužitelja, iz presude Suda od 7. lipnja 1983., *Musique Diffusion française i dr./Komisija* (100/80 do 103/80, Zb., [1983], str. 1825, t. 121.) proizlazi da ukupni prihod nije relevantan za određivanje iznosa novčane kazne i da je potrebno uzeti u obzir manji prihod od prodaje proizvoda koji je predmet povrede. Ta analiza je potvrđena presudom Prvostupanjskog suda od 14. srpnja 1994., *Parker Pen/Komisija* (T-77/92, Zb., str. II-549.) u kojoj je iznos novčane kazne smanjen kako bi se uzeo u obzir manji prihod od prodaje proizvoda, koji je bio predmet povrede, u usporedbi s ukupnim prihodom od prodaje koji je poduzeće ostvarilo.
- 29 Neuvažavanje prihoda od prodaje proizvoda, koji je predmet povrede na relevantnom zemljopisnom tržištu, dovelo bi do pogrešne procjene opsega povrede pri određivanju osnovnog iznosa novčane kazne. Naime, nijedan od faktora koji je uzet u obzir ne omogućava procjenu utjecaja povrede. Kao prvo, kriterij prirode povrede, iako relevantan, razlikuje se od kriterija opsega povrede. Kao drugo, iako se Odluka odnosi na utjecaj zabranjenog sporazuma na proizvođače (uvodne izjave 261. do 296.), u njoj nije određen opseg tog aspekta, a da bi se taj aspekt kvantificirao trebalo je u obzir

uzeti opseg poslovanja s dotičnim proizvodom. U Odluci se također navodi činjenica da je povreda obuhvaćala tržište EGP-a (uvodna izjava 297. Odluke), ali činjenica da je zabranjeni sporazum obuhvaćao niz zemalja ne znači nužno da je imao znatan utjecaj. Jednako tako, ni usporedba veličine društva Sewon s drugim društvima uključenim u zabranjeni sporazum ne omogućava procjenu stupnja utjecaja zabranjenog sporazuma na tržišno natjecanje.

– Oslanjanje Komisije na pogrešan iznos prihoda i povreda načela jednakog postupanja

- 30 Tužitelji tvrde da se Komisija prilikom usporedbe veličine dotičnih poduzeća kako bi odredila početni iznos novčanih kazni na temelju težine povrede (uvodne izjave 303. do 305. Odluke), oslonila na pogrešan iznos prihoda u slučaju društva Sewon, što je dovelo do diskriminacije na njegovu štetu.
- 31 Tužitelji ističu da je iznos ukupnog prihoda društva Sewon, na koji se Komisija poziva u prvom stupcu tablice u uvodnoj izjavi 304. Odluke i koji 1995. iznosi 946 milijuna eura pogrešan, jer je ustvari iznosio samo 295 milijuna eura.
- 32 Tužitelji iz toga zaključuju da je usporedba Komisije očito pogrešna, jer je prihod društva Sewon bio tri puta manji od navedenog. Točnije, globalni prihod društva Sewon iznosio je samo 10 % prihoda društva Kyowa i 15 % prihoda društva Cheil, iako se za ta poduzeća smatralo da su slične veličine.
- 33 Kako bi se primijenio različiti tretman koji bi odražavao te razlike u veličini, društvo Sewon je trebalo uvrstiti u treću skupinu poduzeća. Kako sada stoje stvari, početni iznos novčane kazne za društvo Sewon uzimajući u obzir težinu povrede iznosi 50 % početnog iznosa društava ADM i Ajinomoto, unatoč činjenici da na temelju ukupnog prihoda u 1995., Sewon predstavlja samo 2 % veličine društva ADM i 6 % veličine društva Ajinomoto. Osim toga, početni iznos novčane kazne za društvo Sewon predstavlja približno 5 % njegovog ukupnog prihoda u 1995., u usporedbi s 0,5 % odnosno 0,79 % kod društava Kyowa i Cheil.
- 34 Tužitelji u replici navode da je teško razumjeti argument koji iznosi Komisija u svom odgovoru na tužbu, a prema kojem se u pobijanoj usporedbi oslonila na stvarni ukupni prihod društva Sewon u iznosu od 227 milijuna eura. Naime, oni navode da taj prihod predstavlja 8 % prihoda društva Kyowa i 12 % prihoda društva Cheil. Čak i pod pretpostavkom da je Komisija uistinu upotrijebila taj podatak, njezino postupanje u pogledu društva Sewon nije ništa manje diskriminirajuće.
- 35 Što se tiče argumenta Komisije prema kojem je prihod društva Sewon od prodaje lizina u EGP-u 1995. bio u svakom slučaju usporediv s prihodom društava Cheil i Kyowa, radi se o obrazloženju *ex post* koje je Komisija u Odluci sama odbacila.
- 36 Komisija u biti tvrdi da osnovni iznos novčane kazne, utvrđen na temelju težine povrede, nije nerazmjerni ni diskriminirajući. Navodi da se, uostalom, novčane kazne moraju utvrditi ne s obzirom na prihod u EGP-u, već s obzirom na težinu i trajanje povrede.

Ocjena Prvostupajnskog suda

– Povreda načela proporcionalnosti

- 37 Iz ustaljene sudske prakse proizlazi da Komisija ima u okviru Uredbe br. 17 marginu prosudbe prilikom određivanja iznosa novčanih kazni kako bi mogla na taj način osigurati da poduzetnici poštuju pravila tržišnog natjecanja (presude Prvostupanjskog suda od 6. travnja 1995., Martinelli/Komisija, T-150/89, Zb., str. II-1165., t. 59., od 11. prosinca 1996., Van Megen Sports/Komisija, T-49/95, Zb., str. II-1799., t. 53., i od 21. listopada 1997., Deutsche Bahn/Komisija, T-229/94, Zb., str. II-1689., t. 127.). Učinkovita primjena navedenih pravila zahtijeva da Komisija ima mogućnost visinu novčanih kazni u bilo kojem trenutku prilagoditi visinu novčanih kazni potrebama politike tržišnog natjecanja Zajednice, te ih čak povećati ako je potrebno (vidjeti u tom smislu gore navedenu presudu, Musique diffusion française i dr./Komisija, t. 109.).
- 38 Valja podsjetiti da je Komisija u Odluci za utvrđivanje iznosa novčane kazne izrečene tužiteljima upotrijebila metodu izračuna koju je sama utvrdila u Smjernicama. Prema ustaljenoj sudskoj praksi Komisija ne smije odstupiti od pravila koja si je sama nametnula (vidjeti presudu Prvostupanjskog suda od 17. prosinca 1991., Hercules Chemicals/Komisija, T-7/89, Zb., str. II-1711., t. 53., koja je potvrđena po žalbi presudom Suda od 8. srpnja 1999., Hercules Chemicals/Komisija, C-51/92 P, Zb., str. I-4235., i navedenu sudsku praksu). Osobito, kad Komisija donese smjernice čija je svrha u skladu s Ugovorom potanko odrediti kriterije koje namjerava primjenjivati u okviru izvršavanja svoje diskrecijske ovlasti, ona time samoograničava tu ovlast jer je dužna pridržavati se okvirnih pravila koja si je sama nametnula (vidjeti presude Prvostupanjskog suda od 12. prosinca 1996., AIUFFASS i AKT/Komisija, T-380/94, Zb., str. II-2169., t. 57., i od 30. travnja 1998., Vlaams Gewest/Komisija, T-214/95, Zb., str. II-717., t. 89.).
- 39 U skladu sa Smjernicama Komisija uzima kao polazište pri izračunu novčanih kazni iznos utvrđen u odnosu na težinu povrede (u daljnjem tekstu: opći početni iznos). Težina povrede utvrđuje se na temelju više elemenata, od kojih neke Komisija mora obavezno poštovati.
- 40 U tom je smislu predviđeno u Smjernicama da osim posebne prirode povrede, njenog stvarnog utjecaja na tržište i zemljopisnog opsega, u obzir valja također uzeti stvarnu ekonomsku snagu počinitelja povrede da uzrokuju znatnu štetu drugim gospodarskim subjektima, osobito potrošačima, i utvrditi novčane kazne na razini koja će osigurati učinkovito preventivno djelovanje [dovoljno odvraćajući učinak] (točka 1.A četvrti stavak).
- 41 Također je potrebno uzeti u obzir činjenicu da velika poduzeća obično lakše shvate da njihovo postupanje predstavlja povredu i svjesnija su posljedica koje iz toga proizlaze (točka 1.A peti stavak).
- 42 Kad povreda uključuje nekoliko poduzeća, kao što su karteli, može se u nekim slučajevima ukazati potrebnim primijeniti ponderiranja na opći početni iznos kako bi se uzela u obzir posebna težina i slijedom toga, stvarni učinak protupravnog postupanja na tržišno natjecanje, naročito ako postoji značajna razlika u veličini poduzetnika počinitelja povrede iste vrste te stoga prilagoditi opći početni iznos

prema posebnoj prirodi svakog poduzeća (u daljnjem tekstu: posebni početni iznos) (točka I.A šesti stavak).

- 43 Primjereno je podsjetiti da Smjernice ne predviđaju da se iznos novčanih kazni treba izračunavati na temelju ukupnog prihoda dotičnih poduzeća ili njihovog prihoda koji su ostvarila na relevantnom tržištu. Međutim one ne zabranjuju da se bilo koji od tih prihoda uzme u obzir prilikom određivanja iznosa novčane kazne radi poštovanja općih načela prava Zajednice i kada okolnosti to zahtijevaju. Osobito, prihod može biti relevantan prilikom razmatranja različitih elemenata navedenih u točkama od 40. do 42. gore (presuda Prvostupanjskog suda od 20. ožujka 2002., LR AF 1998/Komisija, T-23/99, Zb., str. II-1705., t. 283. i 284.).
- 44 Osim toga valja podsjetiti na ustaljenu sudsku praksu prema kojoj kriteriji za ocjenu težine povrede mogu uključivati količinu i vrijednost robe, koja je predmet povrede, veličinu i ekonomsku snagu poduzeća i slijedom toga utjecaj koji je ta snaga mogla imati na tržište. S jedne strane iz toga proizlazi da je dopušteno prilikom određivanja iznosa novčane kazne uzeti u obzir kako ukupni prihod poduzeća, koji je pokazatelj, premda približan i nepotpun, njegove veličine i gospodarske snage, tako i udio tog prihoda ostvaren proizvodima koji su predmet povrede, koji je pokazatelj opsega povrede. S druge strane iz toga proizlazi da nijednom od tih iznosa ne treba pridavati neproporcionalnu važnost u odnosu na druge elemente ocjene pa, posljedično, ni utvrđivanje primjerene novčane kazne ne može proizaći iz jednostavnog izračuna temeljenog na ukupnom prihodu (gore navedene presude *Musique diffusion française* i dr./Komisija, t. 120.i 121., *Parker Pen*/Komisija, t. 94., i presuda Prvostupanjskog suda od 14. svibnja 1998., *SCA Holding*/Komisija, T-327/94, Zb., str. II-1373., t. 176.).
- 45 U ovom slučaju iz Odluke proizlazi da je Komisija kako bi odredila početni iznos novčane kazne najprije uvažila posebnu prirodu povrede, njen stvarni utjecaj na tržište i njen zemljopisni opseg. Komisija je zatim navela da je važno, s obzirom na potrebu da se svako poduzeće tretira posebno, uzeti u obzir stvarnu mogućnost dotičnih poduzeća da prouzroče znatnu štetu na tržištu lizina u EGP-u, odvrćajući učinak novčane kazne i relativnu veličinu svakog poduzeća. Kako bi ocijenila te elemente, Komisija je odlučila osloniti se na ukupni prihod svakog od dotičnih poduzeća u protekloj godini povrede, jer je smatrala da će joj taj podatak omogućiti procjenu stvarnih sredstava i važnost dotičnih poduzeća na tržištima zahvaćenima njihovim nezakonitim postupanjem (uvodna izjava 304. Odluke).
- 46 Upravo je Komisijino oslanjanje na ukupan prihod, a ne na prihod od prodaje dotičnih proizvoda ono što tužitelji prigovaraju Komisiji.
- 47 Važno je naglasiti u ovoj fazi da određeni stupanj nejasnoće nastaje kada se Odluka čita zajedno s podnescima Komisije u ovom postupku i da je Komisija tijekom rasprave i na pitanje Prvostupanjskog suda odgovorila da je uzela u obzir ne samo ukupni prihod dotičnih poduzeća, odnosno prihod od svih njihovih djelatnosti, već također i njihov globalni prihod na tržištu lizina. Podaci o obje vrste prihoda navedeni su u tablici u uvodnoj izjavi 304. Odluke. Osim toga valja navesti da u skladu s uvodnom izjavom 318. Odluke, „Komisija je u svojim zaključcima o težini povrede propisno uzela u obzir ekonomsku važnost konkretne djelatnosti koja je predmet povrede”[neslužbeni prijevod].

- 48 Ipak je jasno da Komisija nije uzela u obzir prihod od prodaje svakog poduzeća na tržištu zahvaćenom povredom, odnosno na tržištu lizina u EGP-u.
- 49 Što se tiče analize „stvarne mogućnosti dotičnih poduzeća da prouzroče znatnu štetu na tržištu lizina u EGP-u” [neslužbeni prijevod] (uvodna izjava 304. Odluke), što uključuje procjenu stvarne važnosti poduzeća na tržištu zahvaćenom njihovim nezakonitim postupanjem, odnosno njihov utjecaj na tom tržištu, ukupni prihod je nedovoljno točan pokazatelj. Naravno da je moguće da snažno poduzeće s brojnim različitim poslovnim djelatnostima ima samo vrlo ograničenu prisutnost na određenim posebnim tržištima, kao što je tržište lizina. Jednako tako postoji mogućnost da poduzeće koje ima snažnu poziciju na tržištu koje je zemljopisno izvan Zajednice ima u Zajednici ili u EGP-u tek samo slabu tržišnu poziciju. U takvim slučajevima sama činjenica da dotično poduzeće ima veliki ukupni prihod ne znači nužno da ono ima odlučujući utjecaj na tržištu koje je zahvaćeno povredom. Stoga je Sud u presudi od 17. prosinca 1998., *Baustahlgewebe/Komisija*, (C-185/95 P, Zb., str. I-8417., t. 139.) naglasio da iako tržišni udjeli poduzeća ne mogu biti odlučujući faktor za zaključivanje da poduzeće pripada gospodarski snažnoj grupi, oni su ipak relevantni u određivanju utjecaja koje to poduzeće može imati na tržištu. U ovom slučaju međutim Komisija nije uzela u obzir tržišne udjele poduzeća u smislu količina na tržištu zahvaćenom zabranjenim sporazumom (tržište lizina u EGP-u), niti čak njihov prihod na tom tržištu, iako bi joj to s obzirom na nepostojanje drugih proizvođača omogućilo utvrditi relativnu važnost svakog od poduzeća na dotičnom tržištu, jer bi na posredan način utvrdila njihove tržišne udjele u smislu vrijednosti (vidjeti u tom smislu presudu Suda od 10. prosinca 1985., *Stichting Sigarettenindustrie/Komisija*, 240/82 do 242/82, 261/82, 262/82, 268/82 i 269/82, Zb., str. 3831., t. 99.).
- 50 Osim toga iz Odluke proizlazi da se Komisija nije izričito pozvala na procjenu „posebne [konkretne] težine i slijedom toga stvarnog učinka na tržišno natjecanje postupanja koje predstavlja povredu [od strane] svakog poduzeća”, što mora prema Smjernicama napraviti sada ako smatra, kao u ovom slučaju, da je potrebno odvagati početne iznose novčanih kazni, jer povreda obuhvaća više poduzeća (zabranjeni sporazum), između kojih postoji znatna razlika u veličini (vidjeti točku 1.A šesti stavak Smjernica).
- 51 Komisijino pozivanje u zadnjoj rečenici uvodne izjave 304. Odluke na „stvarnu važnost [...] poduzeća” [neslužbeni prijevod] ne može ispraviti taj propust.
- 52 Naime, procjena konkretne težine, odnosno stvarnog utjecaja povrede koju je počinilo svako poduzeće, uključuje zapravo utvrđivanje stvarnog opsega povrede svakog od njih, a ne važnosti dotičnog poduzeća u smislu njegove veličine ili ekonomske snage. Kako proizlazi iz ustaljene sudske prakse (vidjeti posebno gore navedenu presudu *Musique diffusion française i dr./Komisija*, t. 121. i presudu *Prvostupanjskog suda* od 14. svibnja 1998., *Mayr-Melnhof/Komisija*, T-347/94, Zb., str. II-1751., t. 369.), dio prometa ostvaren proizvodima koji su predmet povrede vjerojatno je dobar pokazatelj razmjera povrede na predmetnom tržištu. Kao što je *Prvostupanjski sud* naglasio, osobito je promet ostvaren prodajom proizvoda koji su predmet ograničavajućeg djelovanja onaj objektivni element koji vjerno odražava štetnost takvog djelovanja za normalno odvijanje tržišnog natjecanja (vidjeti presudu *Prvostupanjskog suda* od 11. ožujka 1999., *British Steel/Komisija*, T-151/94, Zb., str. II-629., t. 643.).

- 53 Iz gore navedenog proizlazi da Komisija pozivajući se na globalni prihod društva Sewon, bez uzimanja u obzir njegovog prihoda na tržištu obuhvaćenom povredom, odnosno na tržištu lizina u EGP-u, nije poštovala točku 1.A četvrti i šesti stavak Smjernica.
- 54 U tim okolnostima Prvostupanjski sud treba ispitati jesu li Komisijin propust da uzme u obzir prihod na relevantnom tržištu i njeno posljedično nepoštovanje Smjernica doveli u ovom slučaju do kršenja načela proporcionalnosti prilikom određivanja novčane kazne. U vezi s tim valja napomenuti da procjena proporcionalnosti novčane kazne u pogledu kriterija težine i trajanja povrede utvrđenih u članku 15. stavku 2. Uredbe br. 17 pripada u neograničenu nadležnost dodijeljenu Prvostupanjskom sudu na temelju članka 17. te uredbe.
- 55 U ovom slučaju tužitelji u biti tvrde da je konkretan početni iznos novčane kazne utvrđen na 15 milijuna eura neproporcionalan, jer iznosi onoliko koliko i prihod društva Sewon na tržištu lizina u EGP-u u zadnjoj godini povrede.
- 56 Kao prvo, treba navesti da činjenica da je poseban početni iznos novčane kazne istovjetan prihodu ostvarenom na relevantnom tržištu nije sama po sebi odlučujuća. Naime, taj iznos od 15 milijuna eura samo je privremeni iznos, koji se zatim u skladu s metodom utvrđenom u Smjernicama prilagođava kako bi se uzeli u obzir trajanje povrede te otegotne ili olakotne okolnosti.
- 57 Kao drugo, takav privremeni iznos može se opravdati samom prirodom povrede, njenim stvarnim učinkom, zemljopisnim opsegom obuhvaćenog tržišta, činjenicom da novčana kazna mora imati odvraćajući učinak i veličinom dotičnog poduzeća, što je sve Komisija poštovala u ovom slučaju. Komisija je bila u pravu kad je svrstala povredu u vrlo tešku, jer je društvo Sewon sudjelovalo u horizontalnom sporazumu čiji predmet su bili određivanje cjenovnih ciljeva i količinskih prodajnih kvota te uvođenje sustava za razmjenu informacija o obujmu prodaje. Osim toga taj sporazum je imao stvaran utjecaj na tržište lizina u EGP-u s umjetnim povećavanjem cijena i ograničavanjem obujma prodaje. Što se tiče veličine poduzeća i odvraćajućeg učinka novčanih kazni, valja naglasiti da je odluka Komisije da se osloni na ukupni prihod dotičnih poduzeća opravdana. Prema sudskoj praksi ukupni je prihod zapravo cifra koja pokazuje veličinu poduzeća (vidjeti u tom smislu gore navedenu presudu *Musique diffusion française i dr./Komisija*, t. 121.) i njegovu ekonomsku snagu, što mora biti poznato kako bi se ocijenio odvraćajući učinak novčane kazne za to poduzeće.
- 58 Kao treće, valja naglasiti da je iznos od 15 milijuna eura utvrđen za tužitelje bitno manji od minimalnog praga od 20 milijuna eura, koji je u Smjernicama utvrđen kao uobičajen za vrlo teške povrede (vidjeti treću alineju drugog stavka točke 1.A Smjernica).
- 59 U potporu svojim tvrdnjama tužitelji se također izričito pozivaju na gore navedenu presudu *Parker Pen/Komisija*, u kojoj je Prvostupanjski sud prihvatio tužbeni razlog povrede načela proporcionalnosti, zbog toga što je Komisija propustila uzeti u obzir činjenicu da je prihod koji je ostvaren od proizvoda na koje se odnosila povreda bio relativno nizak u usporedbi s prihodom koji je proizlazio iz poslovanja poduzeća kao cjeline, što je bilo opravdanje za smanjenje novčane kazne (t. 94. i 95.).

- 60 Prvo valja upozoriti da se pristup koji je Sud usvojio u presudi Parker Pen/Komisija odnosio na konačan iznos novčane kazne, a ne na početni iznos novčane kazne s obzirom na težinu povrede, kao što je u ovom slučaju.
- 61 Nadalje, čak i da je gore navedenu sudsku praksu moguće primijeniti na ovaj slučaj, valja podsjetiti u ovoj fazi da Prvostupanjski sud ima ovlast ocijeniti, u okviru svoje neograničene nadležnosti, primjerenost iznosa novčanih kazni. Ta ocjena može opravdati iznošenje i razmatranje dodatnih informacija (vidjeti u tom smislu presudu od 16. studenoga 2000., SCA Holding/Komisija, C-297/98 P, Zb., str. I-10101., t. 53. do 55.) kao što je u ovom slučaju prihod društva Sewon na tržištu lizina u EGP-u, koji nije bio uzet u obzir u Odluci.
- 62 U tom smislu valja istaknuti da usporedba različitih vrsta prihoda društva Sewon u 1995. otkriva dvije stvari. Prvo, da se prihod od prodaje lizina u EGP-u može smatrati malenim u usporedbi s ukupnim prihodom, jer prvi iznosi samo 5 % drugog. Drugo, da, nasuprot tome, prihod od prodaje lizina u EGP-u predstavlja relativno veliki udio prihoda na globalnom tržištu lizina, u ovom slučaju više od 22 %.
- 63 S obzirom da stoga prodaja lizina u EGP-u nije malen već značajan udio globalnog prihoda od prodaje lizina, nije moguće valjano tvrditi da je povrijeđeno načelo proporcionalnosti, *a fortiori* jer početni iznos novčane kazne nije utvrđen samo jednostavnim izračunom na temelju ukupnog prihoda, već također i na temelju sektorskog prihoda i drugih relevantnih informacija, kao što su priroda povrede, njen stvaran utjecaj na tržište, opseg pogođenog tržišta, nužni odvrćajući učinak novčane kazne te veličina i ekonomska snaga poduzeća.
- 64 S obzirom na gore navedene razloge Prvostupanjski sud u okviru svoje neograničene nadležnosti presuđuje da je početni iznos novčane kazne, određen na temelju težine povrede koju je počinilo društvo Sewon, primjeren i da je potrebno, s obzirom na to da Komisijino nepoštovanje Smjernica u ovom slučaju nije dovelo do povrede načela proporcionalnosti, tužbu tužitelja u vezi s tim odbiti.
- Povreda načela jednakog postupanja
- 65 Kada određuje iznos novčane kazne Komisija mora poštovati načelo jednakog postupanja, opće načelo prava Zajednice, koje je u skladu s ustaljenom sudskom praksom povrijeđeno samo kada se u usporedivim situacijama postupa različito ili u različitim situacijama jednako, osim ako takvo postupanje nije objektivno opravdano (vidjeti presudu Prvostupanjskog suda od 14. svibnja 1998., BPB de Eendracht/Komisija, T-311/94, Zb., str. II-1129., t. 309., i navedenu sudsku praksu).
- 66 U skladu s tim načelom je u točki 1.A šestom stavku Smjernica predviđeno da kad povreda uključuje nekoliko poduzeća, može se ukazati potrebnim primijeniti ponderiranja za početne iznose novčanih kazni kako bi se uzela u obzir konkretna težina i slijedom toga, stvarni učinak protupravnog postupanja svakog poduzetnika na tržišno natjecanje, naročito ako postoji znatna razlika u veličini poduzetnika počinitelja povrede iste vrste.
- 67 Stoga na temelju sedmog stavka točke 1.A Smjernica, načelo jednakog kažnjavanja za isto postupanje, ako to okolnosti zahtijevaju, dovodi do različitih novčanih kazni koje

se izriču predmetnim poduzetnicima, a da se navedeno diferenciranje ne vodi aritmetičkim izračunom.

- 68 Komisija je u Odluci (uvodne izjave 303. i 304.) ustanovila da postoji znatna razlika u veličini poduzeća koja su počinila povredu. Slijedom toga zauzela je stav da je potrebno, kako bi uvažila stvarne mogućnosti dotičnih poduzeća da prouzroče znatnu štetu na tržištu lizina u EGP-u i osigurala da iznos novčane kazne ima dovoljno odvratajući učinak, podijeliti stranke u dvije skupine prema veličini, od kojih prva uključuje društva Ajinomoto i ADM, za koja je početni iznos novčane kazne utvrđen na 30 milijuna eura, a druga uključuje društva Kyowa, Cheil i Sewon, za koja je početni iznos novčane kazne utvrđen na 15 milijuna eura.
- 69 U suprotnosti s obrazloženjem u okviru tužbenog razloga koji se odnosi na povredu načela proporcionalnosti, tužitelji ne prigovaraju da nije uzet u obzir prihod na tržištu lizina u EGP-u. Nasuprot tome, oni se pozivaju na usporedbu globalnog prihoda poduzeća uključenih u zabranjeni sporazum kako bi opravdali svoju tvrdnju da je početni iznos novčane kazne diskriminirajući. Istovremeno naglašavaju da je u njihovom slučaju prihod za 1995. iznosio 295 milijuna eura, a ne 946 milijuna eura kako je Komisija pogrešno navela.
- 70 Valja upozoriti da je Komisija priznala da ukupni prihod društva Sewon u tablici uvodne izjave 304. Odluke nije točan i da je pojasnila da je u stvari upotrijebila podatak o prihodu društva Sewon za 1995. naveden u uvodnoj izjavi 16. Odluke, a to je 227 milijuna eura, što je manje od iznosa koji navode tužitelji.
- 71 Međutim, iako se ukupni prihod društva Sewon u 1995., bilo da iznosi 227 milijuna eura ili 295 milijuna eura, doista čini bitno manjim od prihoda društava Cheil i Kyowa, koja su bila razvrstana u istu skupinu kao društvo Sewon, ta činjenica ne može dovesti do zaključka da je u ovom slučaju povrijeđeno načelo jednakog postupanja.
- 72 Usporedba prihoda koji su na globalnom tržištu lizina ostvarila društva Cheil, Kyowa i Sewon, kako je navedeno u drugom stupcu tablice u uvodnoj izjavi 304. Odluke, otkriva da je Komisija ispravno uvrstila ta poduzeća u istu skupinu i izrekla im jednaki posebni početni iznos.
- 73 Stoga nije sporno da je društvo Sewon 1995. na globalnom tržištu lizina ostvarilo 67 milijuna eura prihoda, iznos koji je vrlo blizak prihodu društva Kyowa od 73 milijuna eura i nešto viši od prihoda društva Cheil, koji je iznosio 40 milijuna eura ili prema uvodnoj izjavi 18. Odluke 52 milijuna eura. Prvostupanjski sud ističe da je Komisija imala pravo u ovom slučaju kad je uzela u obzir njihovu relativnu veličinu u svojem rasuđivanju u skladu sa sedmim stavkom točke 1.A Smjernica, što su tužitelji priznali na raspravi.
- 74 Komisija također tvrdi da usporedba prihoda ostvarenog na tržištu lizina u EGP-u od strane svakog poduzeća također opravdava njihovu podjelu u dvije skupine.
- 75 Iako je utvrđeno da Komisija u Odluci nije uzela u obzir te iznose prometa, valja podsjetiti, kao što je navedeno u točki 54. ove presude, da Prvostupanjski sud ima ovlast procijeniti, u okviru neograničene nadležnosti koju mu dodjeljuje članak 229.

UEZ-a i članak 17. Uredbe br. 17, primjerenost iznosa novčanih kazni. Ta procjena može opravdati predočenje i uzimanje u obzir dodatnih informacija, kao što su, u ovom slučaju, prihod koji su ostvarila dotična poduzeća na tržištu lizina u EGP-u (vidjeti u tom smislu gore navedenu presudu od 16. studenoga 2000., SCA Holding/Komisija, C-297/98 P, t. 53. do 55.).

- 76 Ako se uzme u obzir prihod društva Sewon na tržištu lizina u EGP-u, postane jasno da se ono nalazi u gotovo jednakoj situaciji kao i druga dva manja proizvođača, odnosno društva Cheil i Kyowa. Dok su društva Ajinomoto i ADM u 1995. ostvarila prihod od 75 milijuna eura, odnosno 41 milijun eura na tom tržištu (uvodne izjave 5. i 10. Odluke), Cheil, Kyowa i Sewon ostvarili su na istom tržištu 17 milijuna, 16 milijuna, odnosno 15 milijuna eura prihoda. Iz toga proizlazi da je utjecaj društva Sewon na dotičnom tržištu usporediv s utjecajem preostala dva manja proizvođača, društava Cheil i Kyowa. S obzirom na to da su svi sudjelovali u istoj povredi, ispravno je da početni iznos izrečene novčane kazne bude isti.
- 77 Iz toga proizlazi da početni iznos od 15 milijuna eura koji je odredila Komisija u pogledu tužitelja nije diskriminirajući.

Olakotne okolnosti

Argumenti stranaka

- 78 Tužitelji tvrde da im je u skladu s drugom alinejom točke 3. Smjernica, u vezi s neprovedbom u praksi sporazuma koji predstavljaju povredu, Komisija morala odobriti smanjenje iznosa novčane kazne, jer je društvo Sewon provodilo sporazume o cijenama i količinama u bitno manjem opsegu nego drugi proizvođači.
- 79 Kao prvo, Komisija nije uzela u obzir jasne razlike u provedbi sporazuma o cijenama između proizvođača. Međutim iz usporedne tablice cijena očito je (prilog 6. tužbi i uvodna izjava 47. Odluke) da su cijene društva Sewon bile znatno niže od cjenovnih ciljeva utvrđenih u sporazumima o cijenama i cijena drugih proizvođača. Osobito, prosječna mjesečna cijena društva Sewon u Europi je bila 27 mjeseci najniža od cijena svih proizvođača.
- 80 Također brojni dokumenti u spisu dokazuju da društvo Sewon nije poštovalo sporazume o cijenama. Tužitelji u vezi s tim navode kritike koje su društvu Sewon izrekla društva Ajinomoto i Kyowa na sastanku 12. ožujka 1991. u Tokiju (prilog 7. tužbi), zatim kritika društva Ajinomoto na sastanku 2. studenoga 1992. u Seoulu (uvodna izjava 89. Odluke i prilog 8. tužbi), izvješće predstavnika društva Kyowa od 20. travnja 1993. i kritike tog poduzeća sa sastanka 27. svibnja 1993. (prilozi 9. i 10. tužbi), telefaks poruka od 17. svibnja 1994. upućena društvu Kyowa (prilog 11. tužbi), primjedbe koje je izrazilo društvo ADM u lipnju 1994. (prilog 12. tužbi), izjave društva Ajinomoto od 23. studenoga 1994. (prilog 13. tužbi) i zapisnik tog društva (prilog 14. tužbi).
- 81 Kao drugo, Komisija nije uzela u obzir činjenicu da je društvo Sewon neprestano povećavalo proizvodnju i u najvećoj mogućoj mjeri povećalo prodaju, što je dovelo do neprovođenja sporazuma u praksi.

- 82 Komisija je u uvodnoj izjavi 378. Odluke samo utvrdila da su sporazumi o količinama bili poštovani, a da nije ponudila nikakve čvrste dokaze. Osim toga, njezin argument da se radilo o sporazumima o minimalnim količinama je teško razumjeti, jer takvi zabranjeni sporazumi zahtijevaju suprotno: smanjenje proizvodnje tako da je moguće povećati cijene. U svakom slučaju, iz spisa proizlazi da je društvo Sewon, nasuprot tomu, pokušalo povećati svoju prodaju. Tužitelji se u vezi s tim pozivaju na povećanje njihove prodaje u 1991. (uvodna izjava 211. Odluke) te ponovno u 1992. i 1993., na unutarnje izvješće o politici društva Sewon u pogledu proizvodnje u punom kapacitetu (prilog 15. tužbi) i također na izjavu predstavnika društva ADM na sastanku 23. kolovoza 1994. (prilog 16. tužbi).
- 83 Na tvrdnju Komisije da je ulogu društva Sewon od 1995. nadalje smatrala pasivnom i da je to već doprinijelo smanjenju novčane kazne od 20 % tom društvu, tužitelji odgovaraju da su u skladu sa Smjernicama pasivna uloga poduzeća unutar zabranjenog sporazuma i neprovedba sporazuma u praksi dva različita koncepta. Posljedično, činjenica da je društvu Sewon odobreno smanjenje novčane kazne zbog njegove pasivne uloge pri raspodjeli prodajnih kvota ne može opravdati neodobravanje smanjenja zbog ograničenije provedbe sporazuma.
- 84 Komisija tvrdi da je zahtjev tužitelja potrebno odbiti i da neprovođenje sporazuma ne treba pogrešno poistovjetiti sa sudjelovanjem u povredi i prijevari te da je društvu Sewon već bilo odobreno smanjenje novčane kazne zbog pasivne uloge pri raspodjeli količina od 1995. nadalje (uvodna izjava 365. Odluke).

Ocjena Prvostupanjskog suda

- 85 Kako proizlazi iz sudske prakse, kada povredu počini više poduzetnika, za svakog pojedinog treba ispitati težinu njegova sudjelovanja u povredi (presuda Suda od 16. prosinca 1975., Suiker Unie i dr./Komisija, 40/73 do 48/73, 50/73, 54/73 do 56/73, 111/73, 113/73 i 114/73, Zb., str. 1663., t. 623., i od 8. srpnja 1999., Komisija/Anic Partecipazioni, C-49/92 P, Zb., str. I-4125., t. 150.) kako bi se utvrdilo vrijede li za njih otegotne ili olakotne okolnosti.
- 86 Točke 2. i 3. Smjernica predviđaju prilagodbu osnovnog iznosa novčane kazne u odnosu na određene otegotne ili olakotne okolnosti.
- 87 Osobito točka 3. Smjernica, pod naslovom „Olakotne okolnosti” sadrži neiscrpan popis okolnosti koje mogu dovesti do smanjenja osnovnog iznosa novčane kazne. Taj popis uključuje pasivnu ulogu poduzeća, neprovođenje sporazuma u praksi, prestanak povrede odmah nakon intervencije Komisije, postojanje opravdane sumnje od strane poduzetnika da ograničavajuće postupanje zaista predstavlja povredu, povrede koje su počinjene zbog nemara i učinkovitu suradnju poduzetnika u postupcima, izvan područja primjene Obavijesti o suradnji.
- 88 U vezi s tim Komisija se u odgovoru na tužbu poziva na presudu Prvostupanjskog suda od 14. svibnja 1998., Cascades/Komisija, T-308/94, Zb., str. II-925., t. 230. u kojoj je Prvostupanjski sud presudio da činjenica da se poduzetnik za kojeg je utvrđeno da je sa svojim konkurentima sudjelovao u usklađivanju u području cijena na tržištu nije ponašao u skladu s onim što je dogovorio s konkurentima, nužno ne

predstavlja element koji se treba uzeti u obzir kao olakotna okolnost prilikom određivanja iznosa novčane kazne koju treba izreći.

- 89 Valja upozoriti da je Prvostupanjski sud u gore navedenoj presudi provodio sudski nadzor nad odlukom Komisije u kojoj Smjernice, koje izričito određuju da je potrebno uzeti u obzir kao olakotnu okolnost neprovođenje zabranjenog sporazuma u praksi, nisu bile primijenjene, jer je navedena odluka bila donesena prije njihovog stupanja na snagu. Međutim, kao što je već bilo navedeno u točki 38. ove presude, prema ustaljenoj sudskoj praksi Komisija ne smije odstupiti od pravila koje je sama sebi nametnula. Osobito kad Komisija donese smjernice čija je svrha u skladu s Ugovorom potanko odrediti kriterije koje namjerava primjenjivati u okviru izvršavanja svoje diskrecijske ovlasti, ona time samoograničava tu ovlast jer je dužna pridržavati se okvirnih pravila koja si je sama nametnula (gore navedene presude AIUFFASS i AKT/Komisija, t. 57., i Vlaams Gewest/Komisija, t. 89.).
- 90 U ovom slučaju ostaje još pitanje je li Komisija opravdano zaključila da tužitelji ne mogu koristiti olakotne okolnosti zbog neprovođenja sporazuma u praksi na temelju druge alineje točke 3. Smjernica. U tom smislu valja provjeriti može li se na temelju okolnosti koje su tužitelji naveli utvrditi je li se društvo Sewon, tijekom razdoblja u kojem je sudjelovalo u protupravnim sporazumima, doista suzdržalo od njihove primjene ponašajući se na tržištu u skladu s pravilima tržišnog natjecanja (vidjeti u tom smislu presudu od 15. ožujka 2000., Cimenteries CBR i dr./Komisija (T-25/95, T-26/95, T-30/95 do T-32/95, T-34/95 do T-39/95, T-42/95 do T-46/95, T-48/95, T-50/95 do T-65/95, T-68/95 do T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 i T-104/95, Zb., str. II-491.,t. 4872. do 4874.).
- 91 Što se tiče najprije tvrdnje tužitelja da sporazumi o cijenama nisu provedeni, Komisija je u uvodnoj izjavi 376. Odluke upozorila da su se dotični sporazumi odnosili na cjenovne ciljeve (ili „ciljne cijene”). U skladu s tim provedba tih sporazuma ne znači da se primjenjuju cijene koje odgovaraju dogovorenom cjenovnom cilju, već da stranke nastoje međusobno uskladiti svoje cjenovne ciljeve. Komisija je također navela da „[i]z informacija koje posjeduje jasno proizlazi da su u ovom slučaju, nakon sklapanja većine sporazuma o cijenama, stranke određivale svoje cijene u skladu sa sporazumima” [neslužbeni prijevod].
- 92 U odgovoru na pisano pitanje Prvostupanjskog suda Komisija je pojasnila da se gore navedene informacije odnose na cijene koje su zaračunavala poduzeća, a navedene su u uvodnoj izjavi 47. Odluke i predočila grafikon u kojem je prikazano kretanje ciljnih cijena i cijena koje je naplaćivalo svako dotično poduzeće.
- 93 Na temelju tog dokumenta moguće je najprije upozoriti da ako cijene društva Sewon nisu odgovarale ciljnim cijenama i bile su redovito niže od njih, jednako vrijedi za cijene drugih proizvođača lizina, osim društva ADM, od ožujka 1992. do kraja razdoblja povrede u lipnju 1995.
- 94 Nadalje, iako su cijene društva Sewon bile jednake kao cijene društva Cheil (ponekad neznatno više, ponekad neznatno niže) i redovito niže od cijena drugih proizvođača, ustanovljene razlike ipak se ne mogu smatrati značajnima i indikativnima za doista neovisno i konkurentno postupanje na tržištu.

- 95 Konačno, osobito valja istaknuti da su se tijekom cijelog razdoblja povrede cijene društva Sewon kretale usklađeno s kretanjem cjenovnih ciljeva dogovorenih između članova zabranjenog sporazuma, što osim toga potvrđuje zaključak da je zabranjeni sporazum proizveo štetne učinke na tržištu (vidjeti u tom smislu gore navedenu presudu od 17. prosinca 1991., Hercules/Komisija, T-7/89, t. 340.). Ta usklađenost cijena tijekom tako dugog razdoblja ukazuje da društvo Sewon nije imalo stvarnu namjeru suzdržati se od provedbe sporazuma o cijenama.
- 96 U vezi s tim valja navesti da se pet proizvođača lizina u lipnju 1993. dogovorilo da će odrediti cijenu lizina na 3,20 DEM po kilogramu (uvodne izjave 104. i 198. Odluke), istovremeno razmišljajući o postupnom povećanju cijena. Cijena lizina je nakon toga snažno povećana i dosegla je 5,30 DEM po kilogramu u skladu sa sporazumom sklopljenim u listopadu 1993. (uvodne izjave 114. i 199. Odluke). Od kolovoza 1993. nadalje, društvo Sewon je u potpunosti sudjelovalo u tom povećanju cijena, u koje su bili uključeni svi proizvođači, povećavajući svoje cijene od 2,81 DM po kilogramu u srpnju 1993. do 3,45 DEM u kolovozu iste godine, zatim na 3,94 DEM u rujnu i konačno na 4,55 DEM u listopadu 1993. Tijekom ovog važnog razdoblja društvo Sewon se ni na koji način nije pokušalo udaljiti od drugih proizvođača usvajanjem stvarne konkurentne cjenovne politike.
- 97 Što se tiče reakcija drugih sudionika zabranjenog sporazuma na postupanje društva Sewon, one se ne mogu smatrati dokazom da se protutržišni sporazumi nisu provodili u praksi. One su samo logične pritužbe upućene poduzeću koje je pokušalo steći tržišnu prednost pred drugim sudionicima zabranjenog sporazuma i u isto vrijeme ostati dio navedenog zabranjenog sporazuma.
- 98 Iz tih utvrđenja proizlazi da tužitelji nisu uspjeli dokazati da Sewon nije provodio sporazume o cijenama u praksi. Različiti opseg provedbe sporazuma o cijenama, koji tužitelji navode u potporu svojoj tužbi, ne može se smatrati stvarnim odbijanjem provedbe tih sporazuma.
- 99 Drugo, što se tiče navodne neprovedbe sporazuma o obujmu prodaje, valja istaknuti na početku da je Komisija u uvodnoj izjavi 378. Odluke navela da su članovi zabranjenog sporazuma smatrali kvote koje su im bile dodijeljene „minimalnim količinama” i da „[d]okle god je svaki član bio u mogućnosti prodati barem količine koje su mu bile dodijeljene, sporazum je bio poštovan” [neslužbeni prijevod].
- 100 Dotična poduzeća su sva ispravno naglasila da je ta tvrdnja u najmanju ruku proturječna navodnim činjenicama, jer cilj povećanja cijena, koji je bio glavni cilj članova zabranjenog sporazuma, nužno znači ograničavanje proizvodnje lizina i stoga dodjeljivanje najvećih prodajnih kvota. To je potvrđeno, osobito, uvodnom izjavom 221. i sljedećima u Odluci, koje se odnose na procjenu sporazuma o količinama s obzirom na članak 81. stavak 1. UEZ-a i u kojima Komisija spominje ograničenje prodaje. Tu tvrdnju Komisije treba stoga smatrati potpuno irelevantnom.
- 101 Nadalje, što se tiče Komisijine analize u Odluci u pogledu provedbe sporazuma o obujmu prodaje od strane društva Sewon, važno je razlikovati dva razdoblja, odnosno prije i poslije siječnja 1995.

- 102 U pogledu prvog od ova dva razdoblja, Komisija navodi u uvodnoj izjavi 211. Odluke da je nakon sastanaka od 18. veljače i 12. ožujka 1991. sklopljen sporazum između društava Ajinomoto, Kyowa i Sewon, čija namjena je bila ograničiti obujam prodaje društva Sewon za 1991. u Europi na razinu iz 1990. Osim toga, društvo Sewon, nakon što je prihvatilo plan raspodjele prodaje za 1992. koji su predložila društva Ajinomoto i Kyowa, pristalo je ograničiti svoju prodaju na 6 000 tona (uvodna izjava 214. Odluke). Konačno, iako članovi zabranjenog sporazuma nisu sklopili zajednički sporazum o raspodjeli količinskih prodajnih kvota za 1993., društvo Sewon je 8. prosinca 1993. pristalo na zajednički sporazum o dodjeli količinskih prodajnih kvota svim proizvođačima za 1994. u skladu s kojim je tom društvu bila dodijeljena osnovna kvota, jednaka njegovoj prodaji u 1993. i dodatna kvota od 2000 tona na temelju predviđenog povećanja prodaje (uvodne izjave 215. i 216. Odluke). U toj fazi valja podsjetiti da su tužitelji u tužbi izričito naveli da ne dovode u pitanje ni ne osporavaju niti jedno utvrđenje o činjenicama iz Odluke i da se protive samo iznosu novčane kazne koja im je izrečena člankom 2. navedene Odluke.
- 103 U potporu svojoj tvrdnji da se nisu držali sporazuma o količinama, tužitelji se pozivaju na stalan rast proizvodnje i prodaje lizina od 1990. nadalje.
- 104 U tom smislu tužitelji se pozivaju, na prvom mjestu, na različite brojčane podatke iznesene u tužbi i koji se odnose na gore navedene djelatnosti, međutim oni ni na koji način ne dokazuju da tužitelji nisu stvarno provodili sporazume o obujmu prodaje, opisane u točki 102. gore.
- 105 Brojke iznesene u tablici na strani 33. tužbe i u uvodnoj izjavi 48. Odluke koje prikazuju ukupnu proizvodnju lizina u tonama i globalnu prodaju ni na koji način ne dokazuju da društvo Sewon nije poštovalo prihvaćene sporazume o ograničenju te prodaje u Europi. Brojke za 1994. prikazane u tablici ukazuju da se društvo Sewon u stvari pridržavalo kvote za tu godinu. S druge strane, iako tužitelji nisu dostavili nikakve podatke za prodaju lizina u Europi za 1990. godinu, što onemogućava usporedbu između 1990. i 1991., brojke za 1992. otkrivaju da je prodaja društva Sewon u 1992. bila znatno niža od 6000 tona.
- 106 Na drugom mjestu, pozivanje na interno marketinško izvješće od 3. svibnja 1993. (prilog 15. tužbi), koje sadrži navod o nastavljanju s politikom proizvodnje u punom kapacitetu i prodaje čitavih količina, nije relevantno, jer navod samo izražava namjeru i ni na koji način ne dokazuje da se sporazumi o kvotama nisu stvarno provodili u praksi.
- 107 Na trećem mjestu, izjava predstavnika društva ADM od 23. kolovoza 1994. (prilog 16. tužbi) prema kojoj je uvijek [društvo Sewon] ono koje zahtijeva dodatne kvote, iako je ionako već jedino koje prodaje u punom kapacitetu, ne može sama po sebi dokazati gore navedeno neprovođenje. Također je potrebno upozoriti u pogledu 1994. godine da tablica u uvodnoj izjavi 267. Odluke, koja sadrži usporedbu globalnog tržišnog udjela dodijeljenog te godine svakom članu zabranjenog sporazuma na temelju sporazuma i stvarnih tržišnih udjela, jasno ukazuje da društvo Sewon očito nije prešlo kvote koje su mu bile dodijeljene na temelju dotičnih sporazuma, jer je njegov globalni tržišni udio ostao znatno ispod te razine. Tužitelji nisu u vezi s tim dostavili nikakve dokaze kojima bi dokazali da su podaci u gore navedenoj tablici netočni.

- 108 Iz toga proizlazi da tužitelji ne mogu koristiti kao olakotnu okolnost činjenicu da u razdoblju od srpnja 1990. do prosinca 1994. nisu u praksi provodili sporazume o obujmu prodaje.
- 109 Što se tiče posljednjih šest mjeseci zabranjenog sporazuma, tj. od siječnja do lipnja 1995., valja istaknuti da su se sva dotična poduzeća na sastanku od 18. siječnja 1995. dogovorila zadržati tržišne udjele koje su utvrdila za 1994., uz iznimku društva Sewon, koje je odbilo predloženu kvotu i zahtijevalo veći tržišni udio (uvodna izjava 154. Odluke). Osim toga, na sastanku od 21. travnja 1995. svi članovi zabranjenog sporazuma usporedili su proizvodne kvote, utvrđene za 1994. i prvi kvartal 1995., sa stvarnim podacima o prodaji za isto razdoblje. Tada su se društva Ajinomoto, ADM, Cheil i Kyowa oštro usprotivila tome što je društvo Sewon povećalo obujam prodaje toliko da je prekoračilo svoju kvotu za 1995. Društvo Sewon je unatoč tomu potvrdilo svoj prodajni cilj (uvodna izjava 160. Odluke). Konačno, na sastanku od 27. travnja 1995., društva ADM, Kyowa i Cheil su se opet žalila na povećanje obujam prodaje društva Sewon i na nepotpune informacije koje je to društvo dostavljalo (uvodna izjava 164. Odluke).
- 110 Komisija je na temelju tih elemenata zaključila da je društvo Sewon od 1995. nadalje imalo pasivnu ulogu u vezi sa sporazumom o količinama jer više nije bilo stranka tog sporazuma i jer je osim toga druge proizvođače prestalo obavještavati o obujmu svoje prodaje (uvodna izjava 365. Odluke).
- 111 Postupanje društva Sewon, opisano u točki 109. ove presude, ukazuje da se to poduzeće doista suzdržavalo od provedbe sporazuma o količinama u razdoblju od siječnja do lipnja 1995., s čime se definitivno složio predstavnik Komisije na raspravi od 25. travnja 2002.
- 112 Bez obzira na pitanje kako točno okvalificirati postupanje društva Sewon u smislu olakotnih okolnosti navedenih u Smjernicama, ostaje činjenica da je tužiteljima u odluci priznato 20-postotno smanjenje povećanja primijenjeno zbog trajanja povrede, što odgovara 5,71-postotnom smanjenju osnovnog iznosa novčane kazne.
- 113 S obzirom na to da se smanjenje koje je već odobrila Komisija i ono koje zahtijevaju tužitelji temelje na potpuno istim činjenicama, Prvostupanjski sud u okviru svoje neograničene nadležnosti presuđuje da je smanjenje koje je tužiteljima već odobreno u potpunosti primjereno s obzirom na postupanje društva Sewon u vezi sa sporazumom o obujmu prodaje za razdoblje od siječnja do lipnja 1995.

Suradnja društva Sewon tijekom administrativnog postupka

Argumenti stranaka

- 114 Tužitelji tvrde da je Komisija povrijedila odredbe odjeljka C Obavijesti o suradnji, jer im je odbila znatno smanjenje iznosa novčane kazne od 50 % do 75 % kako je predviđeno u tom odjeljku, a priznala samo 50-postotno smanjenje na temelju odjeljka D navedene obavijesti.
- 115 Kao prvo, Komisija je pogrešno zaključila da društvo Sewon ne ispunjava uvjet iz odjeljka B točke (d) Obavijesti o suradnji, na koji se posebno odnosi odjeljak C te

obavijesti, jer je mislila da njegova suradnja nije bila potpuno dobrovoljna, iako je to društvo dostavilo sve relevantne informacije i održalo neprekidnu i potpunu suradnju tijekom istrage u skladu s onim što zahtijeva ta odredba. Činjenica da su istražne radnje već bile započete u prostorima društava Kyowa i ADM i da je društvu Sewon bio poslan zahtjev za pružanje informacija nije relevantna, jer ni točka (d) odjeljka B ni odjeljak C Obavijesti o suradnji ne zahtijevaju suradnju prije početka istražnih mjera.

- 116 Kao drugo, tužitelji navode da je drugi uvjet u odjeljku C Obavijesti o suradnji, odnosno da se informacije moraju dati nakon istrage na licu mjesta, ali prije nego što Komisija ima dovoljno dokaza za pokretanje postupka za donošenje odluke također bio ispunjen. Istrage u prostorima društava ADM i Kyowa nisu omogućile dovoljno informacija o povredi između 1990. i 1992.
- 117 Komisija najprije navodi da iako je društvo Sewon bilo prvo koje je dostavilo potpune i odlučujuće dokaze o trajanju zabranjenog sporazuma, društvo Ajinomoto je ipak bilo prvo koje je dostavilo odlučujuće dokaze u vezi s razdobljem nakon stupanja društva ADM na tržište.
- 118 Komisija dodaje da društvo Sewon nije ispunilo uvjet iz odjeljka B točke (d) Obavijesti o suradnji, jer da bi suradnja bila neprekidna i potpuna, poduzeće mora dobrovoljno dostaviti potpune dokaze, a ne kao u ovom slučaju dostaviti informacije samo kao odgovor na zahtjev Komisije za pružanje informacija na temelju članka 11. Uredbe br. 17. Takvo je tumačenje potvrđeno u gore navedenoj presudi Cascades/Komisija.
- 119 Osim toga, prema mišljenju Komisije, ovo nije bila situacija u kojoj, nakon provedenih istraga u prostorima članova zabranjenog sporazuma, ona nije posjedovala dovoljno informacija da bi opravdala pokretanje upravnog postupka.
- 120 Konačno, čak i da je društvo Sewon ispunilo uvjete iz odjeljka C Obavijesti o suradnji, ne bi nužno dobilo neko smanjenje veće od onog koje mu je bilo odobreno na temelju odjeljka D navedene obavijesti, a to je 50 % iznosa novčane kazne, koja bi mu inače bila izrečena.

Ocjena Prvostupanjskog suda

- 121 Najprije valja podsjetiti da je u Obavijesti o suradnji Komisija utvrdila uvjete pod kojima poduzetnici koji s njom surađuju tijekom njezine istrage zabranjenog sporazuma mogu biti oslobođeni od novčane kazne ili im se može smanjiti novčana kazna koju bi inače trebali platiti (vidjeti odjeljak A.3 Obavijesti o suradnji).
- 122 Što se tiče uporabe Obavijesti o suradnji u slučaju društva Sewon nije sporno da situacija tog društva ne pripada u područje primjene odjeljka B te obavijesti, koji se odnosi na situaciju kad poduzeće obavještava Komisiju o tajnom zabranjenom sporazumu prije nego što je Komisija pokrenula istragu, što može dovesti do najmanje 75-postotnog smanjenja iznosa novčane kazne.

- 123 Međutim, s obzirom na to da tužitelji tvrde da je Komisija pogriješila kad im je odbila smanjenje iz odjeljka C Obavijesti o suradnji, potrebno je provjeriti je li Komisija pogrešno protumačila uvjete primjene navedenog odjeljka.
- 124 U odjeljku C Obavijesti o suradnji pod naslovom „Znatno smanjenje iznosa novčane kazne” [neslužbeni prijevod] predviđeno je kako slijedi:
- „Poduzeću koje ujedno ispuni uvjete iz odjeljka B točaka od (b) do (e) i otkrije tajni zabranjeni sporazum nakon što je na temelju odluke Komisija pokrenula istragu u prostorima stranaka zabranjenog sporazuma, pri čemu ta istraga nije mogla dati dovoljan temelj da bi se pokrenuo postupak za donošenje odluke, odobrit će se smanjenje od 50 % do 75 % iznosa novčane kazne.” [neslužbeni prijevod]
- 125 Uvjeti iz odjeljka B, na koje se poziva u odjeljku C, odnose se na poduzeće koje:
- „(b) prvo dostavi odlučujuće dokaze o postojanju zabranjenog sporazuma;
- (c) prestaje sudjelovati u nezakonitoj djelatnosti najkasnije do trenutka otkrivanja zabranjenog sporazuma;
- (d) dostavlja Komisiji sve relevantne informacije te sve dokumente i dokaze koje ima na raspolaganju u vezi sa zabranjenim sporazumom te održava neprekidnu i potpunu suradnju tijekom čitave istrage;
- (e) nije prisililo drugo poduzeće da sudjeluje u zabranjenom sporazumu i nije imalo poticajnu ili odlučujuću ulogu u nezakonitoj djelatnosti.” [neslužbeni prijevod]
- 126 Komisija je u Odluci ustanovila da nijedno od dotičnih poduzeća ne može iskoristiti znatno smanjenje novčane kazne na temelju odjeljka C Obavijesti o suradnji, jer nijedno od njih ne ispunjava uvjete navedene u odjeljku B točkama od (b) do (e), na koje se odnosi odjeljak C (uvodna izjava 429.).
- 127 Iz uvodnih izjava od 423. do 425. Odluke proizlazi, kako tvrde tužitelji, a tuženik ih ne osporava, da je Komisija implicitno priznala, zbog razloga navedenih u uvodnoj izjavi 423. Odluke, da je društvo Sewon ispunilo uvjete utvrđene u odjeljku B točkama (b), (c) i (e) Obavijesti o suradnji. Jedini razlog zbog kojeg mu nije bilo odobreno smanjenje u skladu s odjeljkom C je taj što suradnja društva Sewon, prema mišljenju Komisije, nije ispunjavala uvjete iz odjeljka B točke (d) Obavijesti o suradnji.
- 128 Međutim razlozi koje navodi Komisija u vezi s tim (uvodna izjava 424. Odluke) su očito u suprotnosti kako s tekstom odjeljka B točke (d) Obavijesti o suradnji tako i sa sadržajem odredbi Odjeljka C te obavijesti.
- 129 Što se tiče prvog navedenog razloga, da je Komisija kad je društvo Sewon počelo surađivati već imala dovoljno informacija kako bi dokazala postojanje zabranjenog sporazuma od stupanja društva ADM na tržište, taj razlog ne može opravdati to što je Komisija odbila ispuniti uvjet utvrđen u odjeljku B točki (d) i posljedično primijeniti odjeljak C Obavijesti o suradnji.

- 130 U vezi s tim iz uvodne izjave 423. Odluke proizlazi da je Komisija sama zaključila da je Sewon bio prvi od članova zabranjenog sporazuma koji je dostavio cjelovite i odlučujuće dokaze o postojanju utvrđene povrede i da su dokumenti koje je dostavio, što se tiče prve faze zabranjenog sporazuma od 1990. do 1992. „glavni izvor dokaza koje je Komisija koristila u pripremi te odluke” [neslužbeni prijevod]. Komisija je također priznala, u okviru svoje obrane, da je društvo Sewon bilo prvo koje je dostavilo cjelovite i odlučujuće dokaze o trajanju zabranjenog sporazuma. U tim okolnostima se ne može zaniijekati da je društvo Sewon dostavilo Komisiji „sve relevantne informacije i sve dokumente i dokaze koje je imalo na raspolaganju u vezi sa zabranjenim sporazumom” [neslužbeni prijevod] u smislu odjeljka B točke (d) Obavijesti o suradnji.
- 131 Valja upozoriti da je Komisija u svojim pismenima pokušavala opravdati svoje stajalište pozivanjem na drugi uvjet utvrđen u odjeljku C Obavijesti o suradnji, odnosno da provedene istrage nisu dale dovoljno razloga za pokretanje postupka koji bi doveo do odluke. Na taj način Komisija želi istaknuti da je u trenutku kad je društvo Sewon surađivalo, već imala informacije koje joj je dostavilo društvo Ajinomoto u vezi s postojanjem zabranjenog sporazuma od 1992. do 1995. i da joj je to odmah omogućilo započeti postupak.
- 132 Sud ne može prihvatiti taj argument.
- 133 Osim činjenice da se Komisija u Odluci nije pozvala na taj drugi uvjet u odjeljku C Obavijesti o suradnji, već samo na neprimjenjivost točke (d) odjeljka B na koju se odnosi odjeljak C, ostaje činjenica da su u svakom slučaju informacije društva Sewon o prethodnom postojanju zabranjenog sporazuma od 1990. do 1992. bile one koje su Komisiji omogućile pokrenuti postupak protiv društava Ajinomoto, Kyowa i samog društva Sewon za to razdoblje povrede i posljedično znatno povećati iznose njihovih novčanih kazni na temelju trajanja povrede. Slijedom toga, čak i ako se tumači doslovno, uvjet utvrđen u odjeljku C, koji se odnosi na nemogućnost pokretanja postupka na temelju informacija koje je Komisija dobila u fazi istraga, ispunjen je u ovom slučaju, jer Komisija nije mogla pokrenuti postupak za razdoblje povrede od 1990. do 1992. dok joj društvo Sewon nije dostavilo dokaze koje je posjedovalo.
- 134 Što se tiče drugog navedenog razloga, odnosno da je društvo Sewon otkrilo postojanje zabranjenog sporazuma nakon što je Komisija provela istrage u prostorima društava ADM i Kyowa, on je također neutemeljen s obzirom na odredbe točke (d) odjeljka B Obavijesti o suradnji i s obzirom na odredbe odjeljka C te obavijesti koje se odnose na drugi uvjet. Primjena odredbi odjeljka B točke (d) nije uvjetovana nepostojanjem istraga, a odredbe odjeljka C se čak izričito odnose na slučaj kad su istrage bile provedene u prostorima poduzeća uključenih u zabranjeni sporazum.
- 135 Konačno, valja također odbiti zadnji razlog naveden u Odluci, odnosno da je društvo Sewon veliki dio dostavljenih informacija dalo kao odgovor na zahtjev za pružanje informacija u skladu s člankom 11. stavkom 1. Uredbe br. 17 i da stoga suradnja tog društva nije bila potpuno dobrovoljna.
- 136 U vezi s tim Komisija se poziva na ustaljenu sudsku praksu u skladu s kojom suradnja u istrazi, koja ne premašuje okvir obaveza poduzeća iz članka 11. stavka 4. i članka 5. Uredbe br. 17, ne opravdava smanjenje novčane kazne (presuda Prvostupanjskog suda

od 10. ožujka 1992., Solvay/Komisija, T-12/89, Zb., str. II-907., t. 341., i gore navedena presuda Cascades/Komisija, t. 260.).

- 137 Međutim iz iste sudske prakse također proizlazi da je smanjenje novčane kazne opravdano ako poduzeće dostavi Komisiji informacije koje znatno premašuju ono što Komisija može zahtijevati na temelju članka 11. Uredbe br. 17 (vidjeti u tom smislu gore navedenu presudu Cascades/Komisija, t. 261. i 262.).
- 138 U ovom slučaju dovoljno je primijetiti da informacije koje je dostavilo društvo Sewon u odgovoru znatno premašuju ono što je zahtijevala Komisija. Naime, kao što je Komisija sama ustanovila u točki 172. Odluke, „društvo Sewon je također dostavilo informacije i sa sastanaka koji nisu bili spomenuti u zahtjevu Komisije i kasnije je nastavilo s nadopunjavanjem tih informacija” [neslužbeni prijevod].
- 139 Osim toga, to što smanjenje, utvrđeno u odjeljku C Obavijesti o suradnji, tužiteljima nije odobreno zbog toga što im je bio poslan zahtjev za pružanje informacija, također je u suprotnosti s uvjetima iz tog odjeljka.
- 140 Kao što je već bilo navedeno, odjeljak C Obavijesti o suradnji odnosi se na slučaj kad na temelju odluke (mjera predviđena člankom 14. stavkom 3. Uredbe br. 17) Komisija istragu provodi u prostorima sudionika zabranjenog sporazum, a još nije u mogućnosti pokrenuti postupak. U ovom slučaju, u trenutku kad je društvo Sewon ponudilo suradnju, Komisija je već provodila dvije istrage u prostorima članova zabranjenog sporazuma, odnosno društava ADM i Kyowa (uvodna izjava 168. Odluke), a da joj to nije omogućavalo da pokrene postupak. Nakon tih istraga nastavio se prethodni istražni postupak putem slanja zahtjeva za pružanje informacija na temelju članka 11. Uredbe br. 17 (uvodna izjava 171. Odluke). Osim toga, moguće je primijetiti da se nikakve istrage nisu provodile u prostorima društva Sewon, što, uostalom, ne bi nužno onemogućilo primjenu odjeljka C Obavijesti o suradnji, da ta istraga nije opravdala pokretanje postupka s ciljem donošenja odluke.
- 141 Stoga činjenica da je Komisija uputila zahtjev za pružanje informacija društvu Sewon na temelju članka 11. stavka 1. Uredbe br. 17 sama po sebi ne može isključiti mogućnost znatnog smanjenja, od 50 % do 75 %, iznosa novčane kazne u okviru odjeljka C Obavijesti o suradnji, osobito jer je zahtjev za pružanje informacija blaža mjera nego što je istraga provedena na temelju odluke.
- 142 To tumačenje je jasno potvrđeno u presudi Prvostupanjskog suda od 14. svibnja 1998., Mo och Domsjö/Komisija (T-352/94, Zb., str. II-1989.) u kojoj je Prvostupanjski sud, nakon što je naglasio da je dotično društvo Stora dostavilo znatno više informacija od onog što Komisija može zahtijevati na temelju zahtjeva za pružanje informacija (točka 401. presude) presudio da iako je društvo Stora surađivalo tek nakon što je Komisija započela istrage u poduzećima na temelju članka 14. stavka 3. Uredbe br. 17, smanjenjem od dvije trećine iznosa novčane kazne izrečene društvu Stora Komisija ipak nije prekoračila granice diskrecijske ovlasti koju ima pri određivanju iznosa novčanih kazni (točka 402. presude). Iako se ta presuda odnosi na odluku donesenu prije objave Obavijesti o suradnji, tumačenje koje sadrži i dalje je valjano u okviru primjene odredbi odjeljka C Obavijesti o suradnji.

- 143 U tim okolnostima valja zaključiti da je Komisija povrijedila odjeljak C Obavijesti o suradnji.
- 144 Slijedom toga Prvostupanjski sud treba u okviru svoje neograničene nadležnosti odlučiti koliko smanjenje iznosa novčane kazne je potrebno odobriti tužiteljima na temelju odjeljka C Obavijesti o suradnji. Komisija tvrdi da smanjenje odobreno na toj osnovi ne bi nužno trebalo biti veće od onog koje je odobrila na temelju odjeljka D Obavijesti o suradnji, a to je 50 %.
- 145 Međutim valja naglasiti da su informacije koje je dostavilo društvo Sewon bile odlučujuće za otkrivanje postojanja zabranjenog sporazuma između 1990. i 1992. i stoga za određivanje trajanja povrede, što opravdava smanjenje iznosa novčane kazne od 60 %.

Metoda izračuna i konačni iznos novčane kazne

- 146 Komisija je u Odluci priznala tužiteljima dvije olakotne okolnosti: jednu zbog pasivne uloge 1995. u pogledu prodajnih kvota, što je dovelo do 20-postotnog smanjenja povećanja primijenjenog na društvo Sewon zbog trajanja povrede (uvodna izjava 365. Odluke) i drugu zbog prestanka povrede odmah nakon intervencije javnog tijela (uvodna izjava 384. Odluke), čime je opravdano smanjenje od 10 % na iznos dobiven prvim smanjenjem.
- 147 Očito je da u ova dva slučaja, za razliku od slučaja Cheil, Komisija nije primijenila smanjenja odobrena zbog olakotnih okolnosti na osnovni iznos novčane kazne, utvrđen na temelju težine i trajanja povrede.
- 148 Prvostupanjski sud je u pisanom pitanju, koje je Komisiji bilo poslano 7. veljače 2002., Komisiju pozvao, *inter alia*, da detaljno objasni i obrazloži metodu koju je koristila u izračunu novčanih kazni.
- 149 U svom je odgovoru od 27. veljače 2002. Komisija navela da ispravan način izračuna povećanja i smanjenja kojim bi se uvažile otegotne ili olakotne okolnosti jest primijeniti postotak na osnovni iznos novčane kazne. Također je priznala da u okviru Odluke nije dosljedno slijedila tu metodu, osobito što se tiče situacije društava Ajinomoto i ADM.
- 150 Na raspravi su tužitelji izjavili da nemaju primjedbi na metodu izračuna iznosa novčanih kazni koju je predložila Komisija.
- 151 U tom kontekstu valja istaknuti da, u skladu sa Smjernicama, kada odredi osnovni iznos novčane kazne uzimajući u obzir težinu i trajanje povrede, Komisija povećava i/ili smanjuje taj iznos uzimajući u obzir otegotne ili olakotne okolnosti.
- 152 S obzirom na tekst Smjernica Prvostupanjski sud smatra da je potrebno postotne udjele povećanja ili smanjenja zbog otegotnih ili olakotnih okolnosti primijeniti na osnovni iznos novčane kazne utvrđen u odnosu na težinu i trajanje povrede, a ne na iznos dobiven već primijenjenim povećanjem na temelju trajanja povrede ili na iznos koji je rezultat prvog povećanja ili smanjenja zbog otegotnih ili olakotnih okolnosti. Kao što je pravilno naglasila Komisija u odgovoru na pisano pitanje Prvostupanjskog

suda, gore opisana metoda izračuna iznosa novčanih kazni proizlazi iz teksta Smjernica, koja osigurava jednako postupanje prema različitim poduzećima uključenima u zabranjeni sporazum.

- 153 Valja istaknuti da je Prvostupanjski sud u okviru analize postupanja društva Sewon u vezi sa sporazumima o obujmu prodaje ustanovio (u točki 111. ove presude) da se to poduzeće uistinu suzdržavalo od provedbe navedenih sporazuma u razdoblju od siječnja do lipnja 1995. Nakon što je Prvostupanjski sud ustanovio da se smanjenje koje je odobrila Komisija zbog pasivne uloge društva Sewon u pogledu prodajnih kvota i ono koje su zahtijevali tužitelji zbog neprovedbe sporazuma temelje na istim činjenicama, presudio je (točka 113. gore) da je 20-postotno smanjenje povećanja, primijenjeno zbog trajanja povrede, u potpunosti primjereno. To smanjenje odgovara 5,71-postotnom smanjenju osnovnog iznosa novčane kazne (21 milijun eura).
- 154 Osim toga valja istaknuti da je 10-postotno smanjenje, koje je Komisija odobrila zbog prestanka povrede odmah nakon intervencije javnog tijela i koje je primijenila na iznos koji je proizašao iz prvog smanjenja zbog pasivne uloge društva Sewon, odnosno na iznos od 19,8 milijuna eura, koji približno odgovara 9,43-postotnom smanjenju osnovnog iznosa, što je u stvari primjereno.
- 155 U tim okolnostima Prvostupanjski sud u okviru svoje neograničene nadležnosti proglašava da je potrebno smanjenju od 5,71 % dodati smanjenje od 9,43 % iz prethodne točke što daje ukupno smanjenje od 15,14 % koje je potrebno primijeniti na osnovni iznos novčane kazne, što znači da novčana kazna iznosi 17 820 600 eura prije primjene odredbi iz Obavijesti o suradnji.
- 156 Zbog gore navedenih razloga iznos od 17 820 600 eura treba smanjiti za 60 % na temelju odjeljka C Obavijesti o suradnji, što odgovara smanjenju od 10 692 360 eura. Stoga je konačni iznos novčane kazne koja se izriče tužiteljima 7 128 240 eura.

Troškovi

- 157 U skladu s člankom 87. stavkom 3. Poslovnika, Prvostupanjski sud može ako stranke samo djelomičnu uspiju u svojim zahtjevima, odlučiti da se troškovi dijele ili da svaka stranka snosi vlastite troškove. U ovom slučaju primjereno je odlučiti da tužitelji snose vlastite troškove i solidarno dvije trećine troškova koje je imala Komisija.

Slijedom navedenoga,

PRVOSTUPANJSKI SUD (četvrto vijeće)

proglašava i presuđuje:

- 1. Iznos novčane kazne, solidarno izrečene društvima Daesang Corp. i Sewon Europe GmbH određuje se na 7 128 240 eura.**
- 2. U preostalom dijelu tužba se odbija.**

- 3. Društva Daesang Corp. i Sewon Europe GmbH snose vlastite troškove i solidarno dvije trećine troškova Komisije. Komisija snosi trećinu svojih troškova.**

Objavljeno na javnoj raspravi u Luxembourg 9. srpnja 2003.

[Potpisi]

*Jezik postupka: engleski

RADNI PRIJEVOD